

EUROPEES CHARTER VAN CISTERCIËNZERABDIJEN EN -SITES

Een kwarteeuw ten dienste van uitzonderlijk erfgoed in het hart van Europa

Het Europees Charter van Cisterciënzerabdijen en -sites is een kwarteeuw geleden ontstaan uit het streven om dit welbepaald erfgoed dat wij in Europa gemeen hebben zo ruim mogelijk te ontsluiten en door te geven. Sinds haar stichting heeft de orde van Cîteaux zich toegelegd op het herwaarderen en hernieuwen van het monnikenwezen, het leven in afzondering. Deze monniken hebben in de eeuwen die volgden, in heel Europa nieuwe abdijen gesticht en abdijen van andere kloosterorden in hun rangen opgenomen. Zij waren uitmuntend op intellectueel en spiritueel gebied en ook door hun technische vaardigheden, organisatietalent en bouwkunst.

Het cisterciënzer monnikenwezen heeft zich zeer snel en doeltreffend verspreid over het Europese grondgebied. Dat had diverse redenen: zijn systeem om nieuwe abdijen uit bestaande te laten ontstaan, zijn economisch succes en de uitstraling van zijn spiritualiteit. Het spirituele erfgoed van de cisterciënzers is dus niet gebonden aan één streek maar overstijgt plaatselijke kenmerken en belangen en draagt bij tot een Europese identiteit voor de huidige en toekomstige generaties.

Op dit ogenblik verenigt het Charter in 11 Europese landen meer dan 200 cisterciënzerabdijen of -sites met een gevarieerd statuut, namelijk eigendom van of beheerd door: overheden, religieuze gemeenschappen, openbare instellingen, privé-eigenaars en lokale verenigingen. Ondanks alle verschillen en tussenliggende afstanden zijn deze leden verenigd in hetzelfde streven om hun erfgoed te behouden en te herwaarderen, maar ook om van elkaar te leren en ervaringen uit te wisselen. Hun gemeenschappelijke waarden zijn gebundeld in het Charter dat verderop in dit document wordt geformuleerd.

**200 aangesloten abdijen
11 Europese landen**

Een Europees netwerk voor de vrijwaring en de herwaardering van het cisterciënzererfgoed

Onderling gedeelde waarden

In Europa is een aanzienlijk erfgoed ontstaan uit de 750 mannenabdijen en de 1 000 vrouwenkloosters die de orde van de cisterciënzers oprichtte in de periode tussen haar stichting in Cîteaux (Frankrijk) in 1098 en het einde van de 18de eeuw. Daaraan moeten nog de abdijen worden toegevoegd die later werden opgericht.

Het Europees Charter van Cisterciënzerabdijen en -sites is als vereniging in 1993 ontstaan uit de behoefte van enkele eigenaars en beziers van abdijen om zich te organiseren in een netwerk en zich te engageren voor het behoud en de herwaardering van het cisterciënzererfgoed. De vereniging is niet gebonden door religieuze of politieke doelstellingen.

Het Europees Charter van Cisterciënzerabdijen en -sites wil als vereniging bijdragen tot de realisatie van de doelstellingen van haar leden, dit door ervaringsuitwisseling in verband met ideeën en acties.

Ook heeft zij tot taak haar leden ten overstaan van derden en op alle niveaus te vertegenwoordigen om het erfgoed te vrijwaren en te promoten.

Het Charter is een Europese vereniging. Dit vloeit voort uit de geschiedenis van de cisterciënzers, waarin streekgebonden kenmerken steeds verbonden waren met de dynamiek van de Europese cultuur en identiteit waartoe de orde op haar beurt heeft bijgedragen.

Bij het vervullen van haar opdracht is het voor de vereniging belangrijk om het historische en archeologische onderzoek te stimuleren en de vorming en communicatie betreffende het erfgoed levendig te houden.

Het Europees Charter van Cisterciënzerabdijen en -sites is een vereniging van algemeen belang en zonder winstgevend doel. Haar werking berust op het vrijwillige engagement van haar leden. Zij heeft culturele doelstellingen, maar dit sluit economische en maatschappelijke verplichtingen niet uit. Voor sommige sites betreffen die meer bepaald de ontwikkeling van een toeristische activiteit.

De vereniging is een doordachte realisatie van cultureel en duurzaam toerisme overigens gunstig gezind.

De vereniging omvat een netwerk van abdijen en sites, dat zich schaart achter haar statuten en waarden, maar is vooral gebaseerd op solidariteit en vriendschap tussen de leden, die zich inzetten voor het vrijwaren en doorgeven van een uitzonderlijk Europees patrimonium.

*Een bordje duidt aan dat de abdij(site)
bij de vereniging is aangesloten*

Een charter van waarden

Artikel 1. Vrijwaren

Engagement om het materiële en spirituele erfgoed van de cisterciënzers te vrijwaren en te behouden.

Het Europees Charter van Cisterciënzerabdijen en -sites, als vereniging, en de leden ijveren voor de vrijwaring van het materiële en spirituele erfgoed van de cisterciënzers. Hun werking draagt bij tot de bescherming van historische gebouwen en hun omgeving, ongeacht de toestand waarin die zich bevinden. Zij willen bovendien bij het grote publiek de kennis bevorderen over de rol die de cisterciënzers speelden in de geschiedenis van Europa, vooral in de 12de en 13de eeuw. Zij ijveren voor het bekendmaken van de identiteit van het cisterciënzer monnikenwezen, zowel op intellectueel en spiritueel gebied als betreffende technische vaardigheden, organisatietalent, bouwkunst en het inrichten van de omgeving.

Artikel 2. Herwaarderen

Engagement om dit erfgoed te promoten ten overstaan van derden, om het op lange termijn te vrijwaren.

De vereniging en haar leden promoten het cisterciënzer erfgoed teneinde zijn uitzonderlijke rijkdom bekend te maken en de voorwaarden te scheppen om het op lange termijn te vrijwaren. Dit gebeurt ten overstaan van het grote publiek, meer bepaald met de doordachte realisatie van duurzame toeristische projecten op een site, maar ook door te communiceren in de media en door evenementen te organiseren. Dit gebeurt ook ten overstaan van overheden, instellingen, privé-instanties en organisaties van alle aard: lokaal, regionaal, nationaal, Europees of mondiaal.

Artikel 3. De geest van de plek

Engagement om de geest van de plek te vrijwaren op sites waar aangepaste bestemmingen nieuwe perspectieven geven aan de cisterciënzeromgeving.

De vereniging, ook al is zij onafhankelijk en heeft zij geen religieuze of politieke bindingen, blijft waarde hechten aan de religieuze oorsprong van dit erfgoed, namelijk de stichting van de cisterciënzerorde negen eeuwen geleden. Als een cisterciënzer-site nieuwe bestemmingen krijgt, zoals toerisme of 'profane' bewoning, zullen de vereniging en haar leden erover waken dat de geest van de plek niet verloren gaat, zodat bezoekers de omgeving zo authentiek mogelijk kunnen ervaren.

Artikel 4. Vormen

Engagement om vormingsinitiatieven op te zetten of voort te zetten, om het brede publiek te sensibiliseren voor de vrijwaring van dit erfgoed.

De vereniging en haar leden moedigen de burgers in Europa, in het bijzonder de jongeren, aan om zich de geschiedenis van de cisterciënzers en hun sites eigen te maken. Vorming is daartoe een uitstekend middel en zal de vrijwaring van de sites voor de toekomst bevorderen. De vereniging en de leden ondersteunen alle initiatieven in die zin, in het bijzonder educatieve projecten.

Artikel 5. Onderzoeken

Engagement om historische en andere gegevens te verzamelen en te bewaren, die de kennis over een site bevorderen.

De vereniging ondersteunt de initiatieven van haar leden, individuele en collectieve, gericht op het verzamelen en bewaren van gegevens van alle aard: historische, archeologische, in tekst of iconografisch, die de kennis over de cisterciënzers en het wetenschappelijk onderzoek ernaar, meer bepaald aan universiteiten, van nut kunnen zijn. De vereniging ondersteunt de samenstelling van databanken en het

gebruik van aangepaste technologie om deze gegevens toegankelijk te maken.

Artikel 6. Uitwisselen

Engagement van de leden om onderling kennis en ervaring uit te wisselen.

De vereniging, een uniek Europees samengaan van cisterciënzer-sites, is het aangewezen forum om kennis en ervaring in verband met de vrijwaring van dit erfgoed uit te wisselen en onderling te delen. Zij bevordert dit en biedt de mogelijkheid om initiatieven in die zin te ontwikkelen tijdens allerhande ledenbijeenkomsten.

Artikel 7. Doorgeven

Engagement om het onroerend erfgoed van de cisterciënzers in de beste omstandigheden door te geven aan de toekomstige generaties, zodat de vrijwaring ervan gegarandeerd is.

De vereniging en haar leden zijn er zich van bewust dat het doorgeven van onroerend erfgoed een scharniermoment is in de geschiedenis van historische gebouwen. De vereniging pleit er dan ook voor om het cisterciënzererfgoed, meer bepaald de gebouwen en de omgeving, naar aanleiding van erfenis, verkoop of schenking, door te geven op een wijze die de beste garantie biedt voor de vrijwaring ervan.

Een indrukwekkende nalatenschap

Het cisterciënzererfgoed bestaat vooral uit gebouwen. Zij hebben de tijd, oorlogen, branden en religieuze of politieke twisten doorstaan. Ook al is de nalatenschap indrukwekkend, toch blijft het doorgronden van deze overblijfselen een complexe aangelegenheid voor de mens van de 21ste eeuw. Wij zijn geneigd deze resten te bekijken vanuit een hedendaags standpunt en vanuit onze cultuur.

In tegenstelling tot wat vaak gezegd wordt, was de 12de eeuw een periode van heropbloei, voorspoedig en bruisend. Kennis ontwikkelde zich en de economie floreerde. De eeuwen van duisternis waren voorbij en de zoektocht naar harmonie, spiritualiteit en kennis mondde uit in vernieuwing op velerlei gebied. Er ontstond in Europa een nieuwe en verfijnde cultuur, vooral zichtbaar in de bouwkunst. Die vernieuwing kwam echter niet uit het niets. Zij beruiste op een rijke traditie, voortkomend uit de mediterrane cultuur die verworvenheden uit de oudheid in de eigen visie wist in te passen.

De cisterciënzerbouwstijl ontsnapte niet aan deze dynamiek maar maakte er deel van uit. De cisterciënzer soberheid uitte zich in de beginjaren van de orde in het verwijderen van ornamenten, het aanwenden van doordachte verhoudingen en doorgedreven eenvoud, waarin alles in harmonie verbonden was.

De cisterciënzers drukten hun stempel op Europa. De betekenis hiervan doorgronden is evenzeer een manier om haar te vrijwaren als om haar te integreren in onze heden-daagse manier van leven.

Dienstverlening en hulpmiddelen

■ De website cister.eu

Deze website is bedoeld voor een breed publiek en opgesteld in het Frans, Duits en Engels. Verschillende hulpmiddelen worden erop aangeboden het concept maakt het mogelijk verder te werken volgens eigen behoeften en technische mogelijkheden. Er is ook een mobiele versie beschikbaar.

De informatie uit de laatst verschenen nieuwsbrief van het Charter wordt getoond en de vorige nummers zijn in het archief beschikbaar. De landkaart is een waardevol hulpmiddel bij het organiseren van een reis ergens in Europa. Voor alle aangesloten abdijen is er een verwijzing naar hun website.

■ De nieuwsbrief van het Charter

Om de drie maanden wordt een nieuwsbrief uitgegeven in drie talen, Frans, Duits en Engels. Leden kunnen er informatie over hun activiteiten in publiceren.

■ Het boek "Sites Cisterciens d'Europe"

De vereniging gaf een boek van 200 bladzijden uit waarin de aangesloten abdijen voorgesteld worden. Ook is er de wegenkaart Abbayes cisterciennes en France. Ze is te koop in alle aangesloten abdijen. Kaarten voor andere landen zijn in voorbereiding.

■ Vormingsprogramma's

De vereniging organiseert vormingsprogramma's voor de leden. Deze programma's zijn erop gericht bezoekers te informeren over de spirituele, economische en politieke grondslagen van de abdijsites die zij verkennen. De vorming is vooral bestemd voor gidsen en begeleiders van groepen in de abdijen. Deze programma's, telkens voor een vijftigtal deelnemers, hebben om de twee jaar plaats in een nog door monniken of monialen bewoonde abdij. Experts in geschiedenis, archeologie en architectuur geven de cursussen in het Frans en in Duitsland in het Duits.

Een project om ook stages in het Duits te organiseren wordt stilaan concreet.

■ Studiereizen

Het Charter biedt elk jaar tijdens de Algemene Vergadering aan zijn leden bezoeken aan cisterciënzerabdijen en -sites aan.

■ De Algemene vergadering

De statuten van het Charter voorzien in een jaarlijkse Algemene Vergadering. Dit is voor de leden ook een gelegenheid om ideeën en ervaringen uit te wisselen. Deze bijeenkomst heeft plaats in het voorjaar op de site van een aangesloten abdij, ergens in Europa.

■ Workshops

De leden kunnen zich bezinnen of kennis uitwisselen tijdens commissievergaderingen of regionale bijeenkomsten waar zij dieper ingaan op specifieke onderwerpen die een beperkte groep van leden of de vereniging in haar geheel interesseren.

Crédits photos «Charte»: Dunes, Roosendaal, Herkenrode (p. 1), Royaumont (p. 2), Noirlac (p. 2), Silvacane (p. 3)

Europees Charter van Cisterciënzerabdijen en -sites

Association de la loi de 1901
Hostellerie des Dames de
l'Abbaye de Clairvaux
10310 Clairvaux - France

www.cister.eu

De startpagina van het Europese cisterciënzererfgoed

Tel./Fax: + 33 (0)3 25 27 52 55
e-mail: info@cister.eu

Het Charter mag de vermelding
'Europeese route van de cisterciënzerabdijen'
gebruiken in het kader van de culturele
routes van de Raad van Europa.